

Universitätsbibliothek Wuppertal

Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios Corpvs.

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

Supplementum Tomi Quarti De Sacramentis, Et Tomus Quintus De
Ecclesia

Chamier, Daniel

[Frankfurt, Main], 1629

Vorwort

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-932](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-932)

AD LECTOREM.

INTER eos, qui Spiritus sancti virtute armati, eò studium suum, operam, laborem, & industriam contulerunt hac nostra memoria, vt veritatem in Sacris literis à Deo patefactam, & superiori seculo, singulari Dei munere, in candelabro velut postliminio collocatam (nam ante id tempus sub modio hæc lucerna erat ferme occultata) à strophis sophistarum vindicandam sibi existimarent, DANIEL CHAMIERVS DELPHINAS primum facile locum inuenit. Nam profecto si ad grande illud opus, quod Panstratiam Catholicam inscripsit respicimus, habemus quod opponamus fortissimo Papistarum Goliatho, Roberto Bellarmino, qui controuersias sui temporis quatuor tomis complexus est; & ita complexus; vt vastum ipsius opus non ab vno homine, sed à collegio integro profectum plurimis fuerit visum. Quod quidem mihi non fit verisimile. Cum enim Chamierus noster commodis illis, quibus Bellarminus abundauit, destitutus, magnum istud controuersiarum corpus solus perfecit, idem de Bellarmino iudicare licet. Tametsi autem iste Cardinalis de controuersis Christianæ fidei aduersus omnes huius temporis hæreticos disputare aggressus est, cum Chamierus eas tantum persequatur, quæ inter nos & Papistas agitantur: tamen quatuor ipsius tomos totidem tomis Bellarminianis non solum opponere, sed etiam anteponeere optimo iure possum. Nihil hic dico de veritate, quam Panstratia Chamieriana defendit; cum Bellarminus habeat,

Φάσμα γὰρ ποτὴν μὲν ἐστὶν ἀμνημονία, ποτὴν δὲ δόξα.

Hoc, inquam, nomine palmam non defero Panstratiæ Catholicæ: quod veritatis hæc sit indoles, vt se ipsam commendet præ mendacio, vt ut illud incrustetur, pallietur, mangonizetur. Illud est, quod hic suspicio. Chamierus longe accuratius, neruosius, & copiosius exequitur singula, quam Bellarminus: idque quantum ad sacram literarum, linguarum originalium, totius antiquitatis, & omnium aliorum, quæ in disputatore theologo requiruntur, scientiam, & scientificam applicationem. Desinant itaq; nostri Papistæ tantopore gloriari de suo Bellarmino. Desinant Iesuitæ magno supercilio nostrates despiciere. Et ne forte, nescio quo zelo me adductum hæc scribere arbitrentur, positis affectibus conferant inter sese duos illos fortissimos athletas, quos in præsentia inter sese componere mihi fuit collibitum. Obseruent illud vetus: *Ex ungue leonem*. Nos autem quod Cicero nem dicitare solitum legimus, *Terentius familiaris meus*: hoc ipsum transferamus ad authorem nostrum, dicamusque, *Chamierus familiaris noster*. Sit, inquam, familiaris noster, quoties in arenam cum Papistis descendere oportet. Fidenter siquidem, & magna cum discendi cupidorum approbatione asseuero, in hoc authore mysticam illam Babylonem sic oppugnari, vt facile posset expugnari, nisi brachio seculari, iusto Dei iudicio, hac nostra ætate sustentaretur. Quidquid tamen huius sit, nos nostris partibus ne desimus; sed contra audentiores eamus, Deoq; gratias agamus, quod hoc tantum *καμνηδίων* (hanc Panopliam Chamierianam dico) nobis adhuc conseruat inter tot ruinas ecclesiarum, eumque porro supplices veneremur, vt in posterum excitet plures Chamieros, qui veritatem coelestem inuicta qua ore qua calamo assertum eant, & suppleant ea, quæ ille, morte præuentus, perficere non potuit. Ego quidem hoc facere institui. Verum plane mihi vsu venit, quod Plinius de quibusdam pictoribus statuarijsque refert. Veteres namque pingendi, fingendiq; artifices nobilissimi, suis operibus, tametsi absolutissimis (quæ proinde omnis posteritas demirata est) titulo appenso, hunc in modum inscribebant: *Apelles faciebat*, vel, *Polycletus*: non autem, *Fecit*. Qua in re, sua opera quidem esse aliquo modo, non autem omni ex parte perfecta, indicare voluerunt. Idem & ego in supplendo hoc opere præ me fero: idque eo magis, quod neque rei, neque temporis, neque personæ, neque commodorum huc pertinentium magnitudo in me reperitur. Res enim ardua cum sit, scientiamque multiplicem, laborem plurimum, attentionem maximam, lectionem immensam, & gravissimum iudicium desideret, equidem imprudentiæ nota mihi potest impingi, qui arduam hanc pro-uinciam in laumeros meos suscepi. *Tempus* vero cum adeo multum in suo opere elucubrando Chamierus consumserit, vt non solum vrsam imitatus sit, quæ catulos suos informes, frequenter lambendo expolire atque efformare consuevit, sed etiam struthionem, quæ non incubando, sed fixis oculis oua diu multum queintuendo, pullos excludit: cum, inquam, author ille *καμνηδίων* in sua Panoplia idem præstiterit, præcoqua certe ac intempestiua mea diligentia videri potest, qui *καμνηδίων* hoc argumentum persecutus sum, idque in metu, periculo, persecutionibus, exiliis, & circumstrepentibus irruentibusque omni ex parte malis. Sed quid de *personis* dicam? Chamierus non solum instructus omnigena scientia, sed etiam veteranus miles in arenam hanc descendit. At ego maiore potius fiducia, quam rei scientia & mei conscientia in ipsius locum succedere non dubitavi. Huc iam accedunt *commoda*, quibus ille noster *καμνηδίων* abundauit: quando librorum supellecile instructus, & virorum doctissimorum familiaritate vsus, nihil non potuit, quod huic Sparta fuit ornanda; dum ego exigua plane supellecile, nulloque pene virorum doctorum (vt pote quos tempestas belli alio eiecit) consilio aut consuetudine adiectus, lineas illas, quas hic repræsentato, ducere habui, necesse. Quid ergo? Cur hunc laborem mihi exantlandum

sum?

AD LECTOREM.

sumsi? Cur non potius mihi in mentem venit Veneris ab Apelle pictæ? Quam cum ille moriens Cois inceptam reliquisset imperfectam, non repertus est artifex, qui tam egregio operi vellet succedere: quia nempe quisq; desperabat de sua arte, quantumvis insigni & explorata. Potuissent sane & ego hoc imitari, nisi duæ grauissimæ causæ aliter mihi persuasissent. Cum enim studiosorum commoda meam opellam hac in re sollicitarent, visum fuit faciendum, ut illa prouiderem meo qualicumq; conatu: præsertim quia non occurrebant, quos præclarum istud opus supplere velle, sperare liceret. Deinde quia Typographus monebat, contractis velis in supplendo hoc opere esse opus, ut tomus quintus vna cum reliquis quatuor vno volumine posset commode compingi, facile passus fui me adduci ad hunc laborem subeundum: quippe qui breui temporis spatio posset ad finem perducere. Putabam etiam, quando meam fidem studiosis simul & Typographo obstringebam, me diligentiam meam in solo argumento de Ecclesia occupaturum: quod solus tomus quintus deesse plerisque videretur. Hinc sperabam fore, ut expectationi amicorum, studio breuitatis, tempore non adeo longo, satisfacerem. Verum enimvero dum Oeconomiam totius operis adorno, præter opinionem an spem accidit, ut in quarto tomo, qui est de sacramentis, quinque tituli, quos author ipse proposuit *tom. 4. lib. 6. cap. 3. §. 1. & lib. 11. cap. 1. §. 13.* occurrerint non tractati. Existimaui ergo me recte facturum, si prius quarto tomo extremam manum imponerem, quam ad quintum adornandum accederem. Vtrobique autem ita versatus fui, ut mihi proposuerim regulam, quam *Augustinus lib. 17. de ciuitate Dei cap. 1.* secutus est: *Ita stilo, si potuero, moderabor, ut huic operi in Dei voluntate peragendo, nec ea, que supersint, dicam, nec ea, que satis sunt, prætermittam.* Fateor si Chamiero licuisset superesse, prolixitatem illam, quam in quatuor prioribus tomis recto iudicio adhibuit, in supplemento quarti tomi, & in hoc quinto, nobis suspiciendam reliquisset. Sed nos satis habuimus ea adferre in medium, que nauseam, quam bene multos ex imperfectione tam præclari operis concipere intelleximus, possunt tollere. Habes, Lector beneuole, expositam rationem studij & laboris mei quem pro Ecclesia, in Ecclesia constitutus, exantlare volui. Faxit Deus, spiritualium vocationum author & fautor, ut hic labor vergat ad nominis ipsius gloriam, & Ecclesiæ bonum. Ecclesiæ, dico, quæ hodie immane quantum iactatur variis procellis in tristissimi belli diluuiio. Vbi altissime animo nostro insidere debet, quod Thomas Aquinas eleganter scriptum reliquit commentario super Genesin: *Sicut arca fuit de lignis lenigatis, & dolatis, ita Ecclesia constat de sanctis, per angustias & tribulationes afflictis: & sicut arca ex lignis impuribilibus, ita Ecclesia constat ex hominibus incorruptis. Deinde in arca pauci, scilicet octo anime (inquit Petrus) saluabantur; ex hoc significatur paucitas saluandorum. Postremo sicut multiplicatis vndis eleuabatur arca, sic per tribulationes crescit Ecclesia.* Hæc ut est portus laboris, quem author sibi sumendum duxit in sua Panstratia, ita quoq; sit portus omnium laborum nostrorum, quos Deus vult nos exantlare in Christo, in Ecclesia, & in veritate Christi & Ecclesiæ, idq; pro Christo, pro Ecclesia, & pro veritate Christi & Ecclesiæ, ad Christi gloriam, Ecclesiæ amplificationem, & veritatis Christi & Ecclesiæ illustrationem. Scriptum ipso die Paschæ, anno extremæ Dei patientiæ 1628.

OECONO-